

Adult education on digital, health and data literacy for citizen empowerment

TOOLKIT VOOR TRAINERS

Medegefinancierd door
de Europese Unie

PARTNERS EN CONTACTDETAILS

**INESC TEC - INSTITUTO
DE ENGENHARIA DE SISTEMAS
E COMPUTADORES,
TECNOLOGIA E CIÊNCIA**
PORTUGAL
European Coordinator

inesctec.pt

**AFedemy - Academy
on age-friendly
environments
in Europe BV**
NETHERLANDS

afedemy.eu

**BOKTechnologies
& Solutions SRL**
ROMANIA

boktech.eu

SHINE 2EUROPE, LDA
PORTUGAL

shine2.eu

**CETEM - Centro Tecnológico
del Mueble y la Madera
de la Región de Murcia**
SPAIN

cetem.eu

**ISIS - Institut für Soziale
Infrastruktur gGmbH**
GERMANY

isis-sozialforschung.de

AUTEURS

ISIS - Institut für Soziale Infrastruktur gGmbH

www.isis-sozialforschung.de

Marcel Neumann

neumann@isis-sozialforschung.de

Jesper Schulze

schulze@isis-sozialforschung.de

Institut für Soziale Infrastruktur
Sozialforschung Sozialplanung Politikberatung

MEEWERKENDE PARTNERS**Maria van Zeller**

INESCTEC

✉ maria.v.zeller@inesctec.pt**Mariana Magalhaes**

INESCTEC

✉ mariana.o.magalhaes@inesctec.pt**Javier Ganzarain**

AFEDEMY

✉ javier@afedemy.eu**Willeke van Staalduinen**

AFEDEMY

✉ willeke@afedemy.eu**Dieuwertje van Boekel**

AFEDEMY

✉ dieuwertje@afedemy.eu**Bart Borsje**

AFEDEMY

✉ bart@afedemy.eu**Otilia Kocsis**

BOKtech

✉ okocsis@boktech.eu**Vasileos Kladis**

BOKtech

✉ kladis@boktech.eu**Camelia Ungureanu**

BOKtech

✉ ungureanu@boktech.eu**Clément Mahier-Lefrançois**

CETEM

✉ c.mahier@cetem.es**Carina Dantas**

SHINE 2Europe

✉ carinadantas@shine2.eu**Natália Machado**

SHINE 2Europe

✉ nataliamachado@shine2.eu**Paola Bello**

SHINE 2Europe

✉ paolabello@shine2.eu

Copyright © 2024 TRIO

Deze publicatie heeft een [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) internationale licentie.

Gefinancierd door de Europese Unie. Opvattingen en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Europese Unie of het Europees Uitvoerend Agentschap voor onderwijs en cultuur (EACEA). Noch de Europese Unie, noch EACEA kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden.

Co-funded by
the European Union

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	5
2.	De behoeften van de leergroep vaststellen	8
3.	Het TRIO Leerplatform	17
	3.1 Functies van het leerplatform.....	17
	3.2 Werken met de modules en leerpaden	18
4.	Trio workshop.....	20
	4.1 Doel van de workshop	21
	4.2 Workshopindeling.....	21
	4.3 Digitale methoden in de volwasseneneducatie.....	23
5.	Toolkit.....	26
	5.1 Structuur van de workshop.....	26
	5.2 Openingsfase.....	30
	5.3 Verkenningfase.....	31
	5.4 Voorbeeldworkshops	34
6.	Materialen - thematische input	37
	6.1 Digitale geletterdheid	37
	6.2 Gezondheidsvaardigheden	38
	6.3 Datavaardigheden.....	39
	6.4 Medische rapporten en gezondheidsinformatie begrijpen.....	40
	6.5 Digitale gezondheidsdiensten begrijpen en gebruiken	41
	6.6 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van (gezondheids)bronnen op internet	42
	6.7 Medische informatie begrijpen uit grafieken of 3D-beelden	43
	6.8 Het gebruik van online apotheken	44
	6.9 Gezondheidsinformatie en voedingstips	45
7.	Certificering en validering	47
	7.1 Overzicht van nationale regelgevingen	47
	7.2 Certificering.....	50
	7.3 Europass.....	51
8.	Bronnen	53

Beste trainers,

Met deze trainer toolkit willen we je een gedetailleerde handleiding geven voor de methodologie die je kunt gebruiken om de inhoud van het TRIO project op een creatieve en boeiende manier in te zetten voor volwasseneneducatie. In deze trainershandleiding bieden we je verschillende materialen waaruit je de meest geschikte en relevante elementen voor je workshop kunt kiezen. De trainershandleiding is gestructureerd volgens het '*a la carte*' principe. Hierdoor kun je workshops aanbieden voor verschillende doelgroepen met verschillende interesses en kennisniveaus en je aanbod aanpassen aan de specifieke context. We raden je aan om van tevoren het kennisniveau van je workshopdeelnemers te onderzoeken, samen met hun leervoorkeuren.

Het TRIO leerplatform biedt een reeks aanbiedingen die op maat gemaakt zijn voor aangepast gebruik. Daarnaast zijn er vier geïntegreerde versies van leerpaden die toegankelijk zijn voor direct gebruik, afgestemd op de specifieke behoeften van je workshopgroep. Het hier gepresenteerde workshopconcept is bedoeld om deze inhoud te verdiepen en een gelegenheid te creëren voor directe uitwisseling met de cursisten om hun digitale, gezondheids- en datavaardigheden te versterken.

In de loop van de COVID-19 pandemie zijn digitale leermethoden belangrijker geworden. Daarom geven we je in hoofdstuk 4 een overzicht van reeds bestaande digitale hulpmiddelen die je kunt gebruiken binnen je TRIO workshop.

We wensen je veel succes!

1. Inleiding

In Europa vereist meer dan 90% van de professionele functies in de EU ten minste een basisniveau van digitale kennis en vaardigheden, net zoals basisvaardigheden op het gebied van lezen, schrijven en rekenen [1]. Toch heeft ongeveer 42% van de Europeanen geen digitale basisvaardigheden, waaronder 37% van de werkenden [2]. Digitale geletterdheid is dus een belangrijk aspect geworden in de permanente educatie van de beroepsbevolking in de EU en elders.

De COVID-19 pandemie heeft de groei en het gebruik van digitale technologieën in de gezondheidszorg versneld, wat aan de ene kant leidt tot aanzienlijke vooruitgang in de bevordering van gezondheid en welzijn door zelfmonitoring en snellere/gemakkelijkere levering van digitale zorgdiensten, maar aan de andere kant de ongelijkheden op gezondheidsgebied vergroot en een negatieve invloed heeft op de gezondheidsvaardigheden, met name voor digitaal onkundige volwassenen. Gezondheidsgeletterdheid [3] is een complex concept dat drie brede elementen omvat: (1) kennis van gezondheid, gezondheidszorg en zorgsystemen; (2) het verwerken en gebruiken van informatie uit verschillende bronnen met betrekking tot gezondheid en gezondheidszorg; en (3) het vermogen om de gezondheid te behouden door zelfmanagement en samenwerking met zorgverleners.

Digitale vaardigheden en gezondheidsgeletterdheid gaan hand in hand met gegevenskunde, aangezien de huidige digitale transformatie van de zorgsystemen in Europa (en wereldwijd) gericht is op het leveren van persoonsgerichte, gegevensgestuurde preventie en gezondheidszorg door middel van nieuwe methoden, waarbij medische experts samenwerken met gezondheidsinformatici, data-analisten, gezondheidswetenschappers en klinische informatici. Digitale, gezondheids- en datavaardigheden worden nog belangrijker in preventie en sociale en gemeenschapzorg. Persoonsgerichte zelfmanagement van gezondheid, zorg en leefstijl is een belangrijke schakel in de overvolle zorgsector en ondersteunt de duurzaamheid ervan. Verbeterde digitale en datavaardigheden van burgers stellen hen in staat om te profiteren van de verdere ontwikkeling van kunstmatige intelligentie voor preventie en milieumaatregelen. Burgers moeten dus in staat zijn om dataconcepten, gegevensverwerking (bijv. verzamelen, controleren, overdragen, opslaan) en beveiligings- en privacyaspecten met betrekking tot hun persoonlijke en gezondheidsgegevens te begrijpen.

Digitale, gezondheids- en datageletterdheid vormen een basiscombinatie van elementen die de Europese burgers nodig hebben om hun gezondheid en welzijn beter te kunnen volgen, beheren en verbeteren door het gebruik van digitale hulpmiddelen. Vanwege de snelle digitalisering van de gezondheidszorg in Europa moeten burgers vaardig zijn op het gebied van eHealth en voldoende kennis hebben over het verzamelen en delen van digitale gegevens en over privacyregels. Digitale en datageletterdheid van burgers is ook belangrijk voor hen om te

kunnen beoordelen wat er met hun gegevens gebeurt en welke maatregelen ze kunnen nemen om hun gegevens te beschermen.

Definities:

- Digitale geletterdheid: verwijst naar de vaardigheden die nodig zijn om digitale competentie te bereiken, het zelfverzekerd en kritisch gebruik van informatie- en communicatietechnologie (ICT) voor werk, vrije tijd, leren en communicatie [4].
- Gezondheidsvaardigheden: stellen mensen in staat om positieve keuzes te maken. Het impliceert het bereiken van een niveau van kennis, persoonlijke vaardigheden en vertrouwen om actie te ondernemen om de persoonlijke gezondheid en die van de gemeenschap te verbeteren door persoonlijke levensstijlen en leefomstandigheden te veranderen [5].
- Datageletterdheid: is het vermogen om gegevens in hun context te lezen, te schrijven en te communiceren, met begrip van de gegevensbronnen en -constructies en toegepaste analysemethoden en -technieken [6].

TRIO wil burgers bekwamer maken door de ontwikkeling van een modulaire aanpak van het trio van vaardigheden (digitaal, gezondheid en data), met behulp van een leeraanbod. Meer materiaal is beschikbaar op de TRIO website onder het kopje "Bronnen". Hier vind je een handboek en nationale onderzoeksrapporten uit Portugal, Nederland, Spanje, Roemenië en Duitsland, evenals een Europees syntheseverslag:

<https://trioproject.eu/language/nl/bronnen/>

In de tabel hieronder kun je gemakkelijk door de toolkit heen navigeren, afhankelijk van wat je als trainer nodig hebt bij het plannen of uitvoeren van een TRIO Workshop. Hier vind je direct het meer praktische deel van de toolbox zonder dat je alle achtergrondinformatie hoeft door te lezen.

Behoefte/Onderwerp	Hoofdstuk
Verschillende vaardigheden en hoe ze te beoordelen	2.1
Wat zijn de TRIO modules en leerpaden	3.2
Workshopindelingen & (digitale) methoden	4.2 , 4.3
Workshop toolkit	5
Thematische input	6
Certificering voor deelnemers	7

2. De behoeften van de leergroep vaststellen

Het doel van het TRIO-project is het vergroten van de competenties van de projectdoelgroepen op de drie kerngebieden, namelijk digitale competentie, gezondheidscompetentie en datacompetentie en op het raakvlak daartussen. Dit wordt bereikt door de workshopdeelnemers een basisbegrip te laten ontwikkelen van de drie competentiegebieden en tegelijkertijd hen concrete inhoud leren kennen en laten toepassen in de vorm van alledaagse taken.

- **Digitale vaardigheden:** Steeds meer informatie wordt digitaal verworven. Tegenwoordig zijn digitale vaardigheden op bijna elk gebied van het leven nodig om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Zoekmachines zoals Google kunnen snel antwoord geven op verschillende vragen, als je maar weet hoe je ze moet gebruiken. In het TRIO-project zijn de definities gebaseerd op die van de Europese Unie via Eurostat.
Digitale competenties omvatten verschillende deelgebieden zoals informatie- en gegevenscompetenties, communicatievaardigheden, het vermogen om eigen online inhoud te creëren, digitale veiligheid en digitale probleemoplossing (Eurostat 2023). Door interviews en co-creatiesessies in het TRIO-project werd duidelijk dat bepaalde digitale diensten niet bekend zijn bij het grote publiek of dat de digitale vaardigheden die nodig zijn om ze te gebruiken ontbreken.
- **Gezondheidsvaardigheden:** Het vermogen om relevante gezondheidsinformatie in verschillende vormen te vinden, te begrijpen, te evalueren en toe te passen wordt gezondheidsgeletterdheid genoemd. Dit is gebaseerd op basisvaardigheden op het gebied van lezen, schrijven en rekenen, maar ook op het cognitieve en sociale vermogen om informatie te vinden en te gebruiken. Het gaat hierbij om informatie in verschillende vormen, zowel visueel in de vorm van gedrukte of digitale media, als mondeling, zoals bij een consult met een arts. Moeilijkheden ontstaan bijvoorbeeld vaak doordat informatie tussen artsen en patiënten verloren gaat. Veel patiënten in Europa beschrijven dat ze artsen en medisch personeel niet begrijpen door het gebruik van technische termen, of dat bijvoorbeeld testresultaten erg moeilijk te begrijpen zijn.
- **Datavaardigheden:** Datavaardigheden worden vaak opgevat als een categorie binnen digitale vaardigheden. In de context van gezondheidskwesties spelen persoonlijke gegevens en hoe daarmee om te gaan echter een zeer belangrijke rol. Informatie- en datavaardigheden omvatten het vermogen om de eigen informatiebehoeften te identificeren en in deze behoeften te voorzien door middel van eigen onderzoek. Het

is ook belangrijk om gegevens te kunnen opslaan, organiseren en verwerken of om de betrouwbaarheid van informatie en verschillende bronnen te kunnen beoordelen. Met betrekking tot de zorgsector werd tijdens de interviews in het TRIO-project duidelijk dat veel mensen niet weten waar hun eigen persoonlijke gegevens zijn opgeslagen, welke digitale services beschikbaar zijn en hoe betrouwbare bronnen kunnen worden herkend.

2.1 Het plannen van workshops op maat

Voor de workshop is het belangrijk om de individuele leerbehoeften van je deelnemers in kaart te brengen om ze een passend leeraanbod te kunnen bieden. Het TRIO-project biedt leermateriaal voor drie verschillende leerpaden, die tot stand zijn gekomen op basis van interviews en co-creatieworkshops. De drie leerpaden zijn gebaseerd op ideaaltypen en zijn vooral gericht op de vraag hoeveel vertrouwen de deelnemers hebben in het gebruik van digitale toepassingen en het begrijpen van gegevens, in de context van gezondheid en gezondheidszorg. Kennis over het gebruik van sociale media en digitale communicatie spelen ook een grote rol. De basishypothese hierachter is dat zulke digitale vaardigheden toegang tot informatie kunnen creëren, maar ook barrières kunnen opwerpen voor het gebruik ervan.

Deze leermiddelen gaan in op veelvoorkomende uitdagingen voor respondenten en zijn bedoeld om een inleiding te geven tot basisvaardigheden op alle gebieden. De drie leerpaden zijn AAN DE SLAG, VOORUITGAAN en VORDEREN EN BETREKKEN. Deze worden in het volgende hoofdstuk nader toegelicht.

Om het verwachte leerresultaat voor de TRIO leermodules te definiëren, hebben we het *Life Skills for Europe* (LSE) kader gebruikt, dat ontwikkeld is door het LSE Erasmus+ project¹. Hoewel er andere kaders zijn onderzocht voor het vaststellen van vaardigheidsniveaus, zijn deze niet geschikt bevonden voor de behoeften van TRIO, omdat ze meestal gericht zijn op een bepaald domein of op leren binnen het formele onderwijs of het beroepsonderwijs.

Het *NORTHSTAR Digital Literacy framework*² is bijvoorbeeld gewijd aan digitale geletterdheid en is zeer uitgebreid en gedetailleerd over de vaardigheidseisen in verschillende subdomeinen (bijv. gebruik van e-mail, Windows, Mac OS, Google Drive, Google Sheets, etc.), maar er wordt niet ingegaan op aspecten met betrekking tot gezondheidsgeletterdheid of privacy en bescherming van gegevens. Met betrekking tot het gezondheidsdomein bestaan er *eHealth*

¹ [LSE-Capabilities-Framework-FINAL-WITH-CC.pdf \(eaea.org\)](https://assets.digitalliteracyassessment.org/static/main_website/docs/NDL-standards-current.183aef99d762.pdf)

² https://assets.digitalliteracyassessment.org/static/main_website/docs/NDL-standards-current.183aef99d762.pdf

literacy schalen³, maar deze missen verbeteringen en updates die de recente vooruitgang in digitale gezondheidstechnologieën weerspiegelen. Het LSE kader is meer geschikt voor TRIO behoeften, omdat het gewijd is aan volwasseneneducatie buiten het formele/beroepsonderwijs, het recentelijk is ontwikkeld en bijgewerkt met betrekking tot technologische ontwikkelingen, het alle drie de TRIO domeinen omvat en het flexibiliteit biedt met betrekking tot de definitie en beoordeling van leerprogressies.

Het LSE-kader identificeert acht essentiële vaardigheden die nodig zijn voor de actieve participatie van volwassenen in het dagelijks leven en op het werk, samen met mogelijke startpunten en progressies op basis van twee punten: (i) de moeilijkheidsgraad van de vaardigheid, rekening houdend met basiskennis om het "grondslag" niveau te bepalen en vervolgens het "ontwikkeling" niveau voor praktische toepassing en het "uitbreiding" niveau voor complexe toepassing; en (ii) vertrouwdheid met de context, beginnend met toepassing op "Persoonlijke" contexten, gevolgd door uitbreiding naar familie en lokale "Gemeenschap" en bredere "Actieve betrokkenheid" als burgers.

Hieronder volgen de LSE-definities voor de drie domeinen waarop TRIO zich richt, rekening houdend met het feit dat digitale en datageletterdheid door de LSE als één domein worden beschouwd onder de vaardigheid genaamd "digitale en mediageletterdheid", terwijl "gezondheidsgeletterdheid" een apart domein is.

³ Lee J, Lee E, Chae D, eHealth Literacy Instruments: Systematic Review of Measurement Properties, J Med Internet Res 2021;23(11):e30644 , doi: [10.2196/30644](https://doi.org/10.2196/30644)

Definitie van leerprogressies voor digitale en mediageletterdheid (LSE-kader)

	Grondslag	-> Ontwikkeling	-> Uitbreiding
Persoonlijke capaciteit	<p>Het belang van digitale technologieën en de technologie zelf erkennen, bijv. gadgets gebruiken en op internet navigeren.</p> <p>Het kunnen bladeren, zoeken en filteren van gegevens, informatie en digitale inhoud.</p> <p>Zich bewust zijn van de gevaren bij het gebruik van digitale technologieën.</p> <p>De eigen behoeften en gebreken kennen op het gebied van digitale vaardigheden.</p>	<p>Gegevens, informatie en digitale inhoud op mediaplatforms zowel online als offline kritisch evalueren.</p> <p>Digitale technologieën creatief kunnen gebruiken.</p> <p>Weten hoe persoonlijke gegevens en privacy te beschermen.</p> <p>Auteursrecht en licenties begrijpen.</p> <p>Eigen informatiebehoeften uitleggen en erop reageren.</p>	<p>Gegevens, informatie en digitale inhoud ontwikkelen en beheren.</p> <p>Technische problemen oplossen met betrekking tot browsen, zoeken en filteren van gegevens, informatie en digitale inhoud.</p> <p>Programmeer- en onderzoeksvaardigheden demonstreren.</p> <p>Fysieke en mentale gezondheid beschermen en zich bewust zijn van digitale technologieën voor welzijn en sociale integratie.</p>

<p>Relaties met anderen & lokale gemeenschap</p>	<p>Sociale media begrijpen.</p> <p>Kunnen communiceren via digitale technologieën.</p> <p>Je eigen digitale identiteit en reputatie beheren</p>	<p>Reageren, communiceren en samenwerken terwijl je je bewust bent van culturele en generationele diversiteit.</p> <p>Verantwoordelijkheid accepteren en nemen voor eigen acties en blijk geven van gezond verstand in online interacties.</p> <p>Bijdragen aan online bronnen en gemeenschappen.</p>	<p>Oplossingen ontwikkelen voor digitale inclusie.</p> <p>Toegang tot technologie in de lokale gemeenschap zoeken en mogelijk maken.</p> <p>Anderen aanmoedigen en ondersteunen om digitale vaardigheden en zelfvertrouwen te ontwikkelen.</p> <p>Eigen kennis toepassen om anderen te begeleiden bij het ontwikkelen van digitale vaardigheden en zelfvertrouwen.</p>
---	---	---	--

Actieve betrokkenheid	Deelnemen aan de samenleving met behulp van publieke en private digitale diensten.	Mogelijkheden zoeken voor zelfredzaamheid en participatief burgerschap door middel van geschikte digitale technologieën.	Het concept van digitaal burgerschap representeren door actief te zijn en deel te nemen aan de digitale samenleving. Oplossingen creëren voor complexe problemen (met beperkte definitie) die te maken hebben met burgerschap via digitale technologieën.
------------------------------	--	--	--

Definitie van leervorderingen voor gezondheidsvermogen (LSE-raamwerk)

	Grondslag	-> Ontwikkeling	-> Uitbreiding
Persoonlijk capaciteit	<p>Het belang begrijpen van een goede gezondheid die verband houdt met bijvoorbeeld voeding, lichaamsbeweging en seksuele gezondheid.</p> <p>Het belang begrijpen van persoonlijke fitheid.</p> <p>Het belang van geestelijke gezondheid en welzijn begrijpen en eigen behoeften identificeren.</p>	<p>Geschikte medicijnen kunnen selecteren en beheren.</p> <p>Effectief kunnen omgaan met emoties.</p> <p>Keuzes maken om een gezonde levensstijl te ontwikkelen en te behouden.</p>	<p>Gewoonten maken en doorbreken.</p> <p>Eigen lichamelijke of geestelijke gezondheidsproblemen kunnen herkennen</p> <p>Weten waar, wanneer en hoe je gezondheidsadvies kunt krijgen.</p> <p>Gezondheidsterminologie begrijpen.</p>

<p>Relaties met anderen & lokale gemeenschap</p>	<p>Het belang van de gezondheid van het gezin (en andere hechte relaties) begrijpen.</p> <p>De impact van een verzorger zijn herkennen en begrijpen.</p> <p>Diensten of instanties kunnen identificeren die zorgdiensten aanbieden.</p>	<p>Kennis ontwikkelen over kinderopvang en vaardigheden zoals voeding en beweging, ziekte herkennen en behandelen, verantwoordelijkheden als ouder nemen.</p> <p>Duurzame relaties opbouwen in het gezin met anderen naasten en met professionals zoals artsen.</p> <p>Zich bewust zijn van zichtbare en onzichtbare beperkingen.</p>	<p>De bredere effecten van slechte gezondheid, middelenmisbruik en ongezonde levensstijlen herkennen.</p> <p>De effecten van drugs en alcohol op individuen, gezinnen en gemeenschappen begrijpen.</p> <p>Beperkingen in het gezin en de gemeenschap herkennen.</p>
<p>Actieve betrokkenheid</p>	<p>Een stap voorwaarts zetten voor de gezondheid ten gunste van jezelf en anderen om je heen.</p> <p>Het recht op gezondheidszorg voor jou en je gezin kunnen claimen.</p>	<p>Rekening houden met de lichamelijke en geestelijke gezondheidsbehoeften van anderen.</p> <p>Toegang hebben tot groepen of clubs voor gezondheid en welzijns-ondersteuning, zoals diensten voor verzorgers.</p>	<p>Op de juiste manier samenwerken met lokale en nationale zorgdiensten.</p> <p>Anderen ondersteunen bij het vinden van hulp en advies.</p> <p>Waar nodig kennis delen met anderen.</p>

Een soortgelijke competentieanalyse kan ook worden uitgevoerd voor digitale vaardigheden, gezondheidsvaardigheden of digitale gezondheidsvaardigheden. De *eHeals test (eHealth Literacy Scale)* kan worden gebruikt om het vaardigheidsniveau van cursisten te beoordelen. Je kunt hier meer informatie over vinden in het TRIO Handboek.

We stellen voor om de volgende vragen te gebruiken om het juiste leertraject voor je deelnemers te bepalen:

- Q1. Bij het zoeken naar informatie op internet weet ik niet hoe ik websites moet selecteren die betrouwbaar en veilig zijn om te bezoeken. (Helemaal mee eens/Ik weet het niet = 0 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens = 3 punten)
- Q2. Bij het gebruik van sociale media heb ik er vertrouwen in dat ik de veiligheid en juistheid van de inhoud kan beoordelen. (Helemaal mee eens = 3 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens/Ik weet het niet = 0 punten)
- Q3. Ik ben me bewust van de voordelen van een gezonde leefstijl en ik begrijp wat er nodig is om die in de praktijk te brengen. (Helemaal mee eens = 3 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens/Ik weet het niet = 0 punten)
- Q4. Ik weet niet wat telegeneeskunde inhoudt en hoe ik andere gezondheidsdiensten kan vinden of gebruiken. (Helemaal mee eens/Ik weet het niet = 0 punten, Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens = 3 punten)
- Q5. Als ik naar de resultaten van mijn gezondheidstest kijk (bijvoorbeeld een bloedtest), kan ik de meeste informatie begrijpen, ook die in een grafiek. (Helemaal mee eens = 3 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens/Ik weet het niet = 0 punten)
- Q6. Als ik een gezondheidsapp installeer op mijn mobiele telefoon, ben ik in staat om alle opties met betrekking tot de privacy en beveiliging van mijn persoonlijke gegevens te begrijpen en in te stellen. (Helemaal mee eens = 3 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens/Ik weet het niet = 0 punten)
- Q7. Ik weet niet hoe ik berichten over cookies en het delen van gegevens door derden moet begrijpen als de websites die ik bezoek om mijn toestemming vragen. (Helemaal mee eens/Ik weet het niet = 0 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens = 3 punten)
- Q8. Ik ben niet in staat om zorggerelateerde 3D-beelden en digitale modellen te begrijpen. (Helemaal mee eens/Ik weet het niet = 0 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens = 3 punten)
- Q9. Ik kan vaststellen of een online winkel veilig en legitiem is. (Helemaal mee eens = 3 punten; Gedeeltelijk mee eens = 1 punt; Niet mee eens/Ik weet het niet = 0 punten)

Op basis van deze vragen kun je als workshopleider bepalen welk leerpad het meest geschikt is voor je workshopdoelgroep. Je kunt punten geven voor elk antwoord en op basis van de

opgetelde punten één van de leerpaden selecteren. De hoeveelheid punten per vraag kan worden aangepast. Bijvoorbeeld: bij het gebruik van de negen bovenstaande vragen zijn er maximaal 9 punten te verkrijgen bij optie A en 27 punten bij optie B, op de volgende manier:

- A. 0-4 punten -> Level 1 (groen); 5-6 punten -> Level 2 (geel); 7-9 punten -> Level 3 (rood)
- B. 0-10 punten -> Level 1 (groen); 11-20 punten -> Level 2 (geel); 21-27 punten -> Level 3 (rood)

3. Het TRIO Leerplatform

3.1 Functies van het leerplatform

Het TRIO leerplatform is gebaseerd op het Moodle cursussysteem. Moodle is een open source leermanagementsysteem dat je kunt gebruiken als docent of in je functie als workshopleider. Je kunt groepswork ondersteunen en vereenvoudigen door leerinhoud te delen, discussieforums over specifieke onderwerpen op te zetten of je cursussen en deelnemers te beheren. In je Moodle cursus kun je dynamisch een grote verscheidenheid aan leerinhoud ontwerpen en je leeraanbod centraal organiseren. Je kunt verschillende rollen instellen voor de geregistreerde deelnemers (admin, niet-bewerkende docent, docent of gast) of enquêtes houden over cursusonderwerpen. Als admin, niet-bewerkende docent of docent kun je ook op elk moment de gebruiksgegevens en resultaten van de taken van je deelnemers bekijken.

Het grote voordeel van de software is dat het als open source gratis beschikbaar is voor iedereen en daarom kan worden uitgebreid met talloze plug-ins. Een bijzonder interessante functie voor jou als workshopleider is de mogelijkheid om cursusinhoud of hele cursussen als ZIP-bestand te verpakken en op andere Moodle-servers te uploaden. Moodle biedt een hele reeks verschillende taken en quizen die je kunt gebruiken voor je workshops of cursussen. Een ander leuk extraatje is dat je de hele gebruikersinterface kunt aanpassen aan je eigen smaak of aan de voorkeuren van je deelnemers. Voor meer en gedetailleerdere informatie over hoe Moodle werkt, verwijzen we je graag naar de Moodle handleiding:

<https://moodle.com/solutions/quickstart/>

Het leerplatform bestaat uit verschillende losse onderdelen. Je vindt er modules uit de drie TRIO-gebieden digitale vaardigheden, gezondheidsvaardigheden en datavaardigheden. De moeilijkheidsgraad is afhankelijk van het leerpad en gericht op drie verschillende LSE-vaardigheidsniveaus. In het trainersgedeelte van de TRIO-cursus kun je ook je eigen leerpaden maken en zo je workshopconcept aanpassen aan je deelnemers. Je kunt de modules uit de officiële Moodle sectie kopiëren en gebruiken in je eigen Moodle trainerssectie.

Ter voorbereiding van je cursussen of workshops voorzie je je deelnemers van een persoonlijk account waarmee ze kunnen inloggen in de digitale leeromgeving. Zo hebben alle deelnemers altijd toegang tot hun online leeraanbod. De TRIO website is altijd beschikbaar om als gast toegang te krijgen tot het Moodle platform. Maar omdat deze inlogmogelijkheid geen registratie bijhoudt, is certificering van de deelnemers op die manier niet mogelijk.

3.2 Werken met de modules en leerpaden

Om verschillende persoonlijke benaderingen en ervaringen met het TRIO-onderwerp te weerspiegelen, wordt het leeraanbod in principe verdeeld in drie leerpaden, die elk verschillende leerdoelen nastreven. Gebaseerd op de methodologie achter competentiemeting, die ook door de Europese Unie wordt gebruikt, hebben de drie leerpaden betrekking op de volgende inhoud:

- **AAN DE SLAG:** gaat vooral over het kunnen zoeken naar informatie en navigeren op het web met betrekking tot gezondheidsinformatie. Dit leerpad is daarom vooral geschikt voor deelnemers die nog niet regelmatig of helemaal niet in aanraking zijn geweest met digitale gezondheidsdiensten.
- **VOORUITGAAN:** gaat vooral over het correct kunnen evalueren en classificeren van de informatie door middel van bekwame online navigatie. Dit leerpad is daarom bijzonder geschikt voor deelnemers die af en toe of zelfs regelmatig met digitale apparaten of diensten werken, maar nog aan het begin van hun leercurve staan, vooral wanneer ze deze gebruiken op het gebied van gezondheidszorg.
- **VORDEREN & BETREKKEN:** gaat over de praktische en veilige toepassing van de eigen vaardigheden voor verantwoord handelen. De module behandelt bijvoorbeeld hoe en waar je je eigen gezondheidsgegevens kunt bekijken, bewerken of verwijderen en hoe een elektronisch patiëntendossier werkt.

	LEERPAD	GESPECIFICEERDE CONTEXT (PERSOONLIJK/GEMEENSCHAP)
Niveau 1	Aan de slag	Persoonlijke basisverbetering
Niveau 2	Vooruitgaan	Persoonlijke vooruitgang en gemeenschappelijke verbetering
Niveau 3	Vorderen en betrekken	Verdere persoonlijke vordering en actief betrokken zijn

In hoofdstuk 3 hebben we je een voorbeeld gegeven van een workshopconcept. Maar welke modules en combinaties zijn zinvol voor jouw workshopplanning?

Overweeg eerst of je een workshop over slechts één van de drie TRIO leergebieden wilt plannen. Voor een workshop die zich bijvoorbeeld richt op datavaardigheden, zou het raadzaam zijn om alle Datawijsheid-modules van de drie leerpaden voor deze workshop te

gebruiken. Je zou de drie leerpaden voor de Datawijsheid modules achter elkaar kunnen doorlopen en bespreken met je deelnemers.

Aan de andere kant is het ook mogelijk om een meer algemene workshop te houden. Als je je groep inzicht wilt geven in alle drie de gebieden, is het aan te raden om alle modules van een bepaald leertraject met de deelnemers door te nemen. Je hebt ook de mogelijkheid om je eigen aangepaste workshopconcept te ontwerpen, afhankelijk van de voorkennis en interesses van je groep.

In dit geval kun je alleen de modules die relevant zijn voor je doelgroep uit de Moodle cursus kopiëren naar je eigen leeromgeving. Dit betekent dat je de relevante modules bij de hand hebt en niet per se toegang hoeft te hebben tot het TRIO leerplatform, bijvoorbeeld als je op locatie een workshop geeft maar niet over voldoende internetverbinding beschikt.

4. Trio workshop

De TRIO-workshops zijn ontworpen om je een kader te bieden voor het geven van workshops over digitale, gezondheids- en datageletterdheid. We raden je aan om de workshop aan te passen aan je leergroep en de leeromgeving. De persoonlijke kennis van de deelnemers is cruciaal, maar zeker ook de context waarin de workshop plaatsvindt. Daarom zul je twee essentiële beslissingen moeten nemen. De ene is het competentieniveau van de deelnemers aan de workshop en de andere is de focus van de inhoud:

a) Je bepaalt zelf het niveau en de inhoud van de workshop: Deze aanpak heeft veel voordelen. Aan de ene kant kun je gericht plannen, je kunt het materiaal voorbereiden en ervoor zorgen dat je een homogene leergroep krijgt. Hierdoor kun je gericht aanbod creëren. Deze aanpak wordt aanbevolen, maar vereist dat je de workshop vooraf via het juiste kanaal promoot en inschrijvingen accepteert.

b) Deelnemers geven het competentieniveau en de inhoud aan: Deze aanpak is veel veeleisender voor jou, omdat je spontaan beslissingen moet nemen. Dit is geschikt voor bestaande groepen die niet homogeen zijn maar toch willen samenwerken, bijvoorbeeld een vrijwilligersgroep of een zorgteam. Om het competentieniveau te bepalen kun je de methodologie gebruiken die in het vorige hoofdstuk is beschreven.

Het TRIO-leeraanbod binnen de drie genoemde leerpaden omvat informatie en oefeningen uit alle drie de vaardigheidsdomeinen: digitaal, data en gezondheid. Deze methoden bieden dus een perfecte ingang voor discussie en werk, van waaruit de kennis gericht kan worden verdiept. Vanwege de beperkte duur van de workshop is het aan te raden om je op een specifiek onderwerp te richten.

Voor de planning van de workshop zouden de volgende vragen over de TRIO competentiegebieden relevant kunnen zijn:

Digitaal

- Waar heb ik digitale vaardigheden voor nodig in het dagelijks leven?
- Waar heb ik zulke vaardigheden voor nodig op gezondheidsgebied?
- Hoe gebruik ik digitale zorgdiensten? (specifiek)

Gezondheid

- Wat is digitale gezondheidsgeletterdheid? (algemeen)
- Waar heb ik digitale gezondheidsvaardigheden voor nodig? (algemeen)
- Hoe weet ik of bepaalde websites of apps veiliger zijn dan andere? (specifiek)

Data

- Hoe ga ik om met persoonlijke gegevens / Wat zijn persoonlijke gegevens?
- Waar worden gezondheidsgegevens opgeslagen en wat zijn mijn persoonlijke rechten in dit verband?
- Hoe kan ik mijn persoonlijke gegevens beschermen?

4.1 Doel van de workshop

Tijdens de workshops wordt deelnemers gevraagd om hun eigen competenties te beoordelen en de uitdagingen op het gebied van digitaal en gezondheid te begrijpen. Dit kan voor sommige deelnemers ongemakkelijk zijn. Creëer daarom een veilige ruimte waar discussie en inhoudelijke ontwikkeling kan plaatsvinden. Het is belangrijk om deelnemers te activeren en motiveren door middel van discussie en praktische oefeningen. Vermijd formuleringen als "dit zou je tegenwoordig al moeten weten". Benadruk liever het persoonlijke voordeel dat ontstaat als de deelnemers zelf goed thuis zijn in de kernonderwerpen van TRIO. Het doel van de workshop is om de deelnemers aan te moedigen na te denken over hun competenties op de drie TRIO-gebieden. De leermethoden en de kennisuitwisseling in de workshop kunnen hierbij helpen.

Doelen in een oogopslag:

- Bewustzijn creëren
- Achtergrondkennis bieden
- Leren over en toepassen van concrete voorbeelden en praktijken

Leren via voorbeelden en geselecteerde werkwijzen vergroot op de lange termijn het algemene begrip van een onderwerp. Deelnemers kunnen hun kennis daarna overdragen naar andere gebieden.

4.2 Workshopindeling

Je hebt de optie om workshops op locatie of online te houden. Qua inhoud en methodologie kun je dezelfde materialen en dezelfde workshopstructuur gebruiken. Met online break-out rooms kun je ook digitaal leergroepen vormen. Een belangrijk verschil is dat er meer interactie en beweging mogelijk is bij fysieke aanwezigheid en dit kan de leerervaring positief beïnvloeden.

Op locatie

Als je de workshop op locatie wilt geven, moet je met een aantal dingen rekening houden. Allereerst moet je ervoor zorgen dat de materialen die nodig zijn voor de gekozen methoden beschikbaar zijn. De deelnemers moeten misschien mobiele apparaten zoals laptops of tablets voorbereiden en meenemen. De inhoud kan bijvoorbeeld van tevoren worden uitgeprint en gevalideerd met behulp van spellen op mobiele apparaten.

Materiaal en hulpmiddelen	
Laptop	Gebruik internet, laat websites zien, demonstreer apps en programma's, gebruik de digitale TRIO-modules.
Flip-over & schrijfgerei	Documenteer de leerresultaten, noteer de belangrijkste punten in groepsdiscussies.
Tablet / Mobiel	Gebruik internet, laat websites zien, demonstreer apps en programma's, gebruik de TRIO-modules.

Online

Het is ook mogelijk om een TRIO workshop online te doen. Voor een online workshop is het belangrijk dat alle deelnemers goede internettoegang hebben. Afhankelijk van de digitale basisvaardigheden kunnen online workshops een belemmering vormen en het leerresultaat negatief beïnvloeden. Maar over het algemeen zijn veel mensen door de COVID-19 pandemie vaardig in het gebruik van vergadertools en dus kunnen online workshops erg interessant zijn voor een grote doelgroep. Waar je misschien in een fysieke setting flip-overs en post-it's zou gebruiken, kun je in plaats daarvan een whiteboard voorbereiden, zoals Miro, om gezamenlijk online werken mogelijk te maken.

Online-tools	
Zoom	Programma voor het houden van online sessies met meerdere deelnemers. Het is ook mogelijk om het scherm te delen of enquêtes te houden. Kan worden gebruikt als app op de computer of smartphone en in de webbrowser.
Microsoft Teams	Programma om met meerdere mensen te vergaderen, bestanden te delen en afspraken te maken in groepschats. Kan worden gebruikt als programma op een desktop, in een webbrowser of als app
Discord	Gratis online service, voor spraak- en videochats of uitwisseling via tekstberichten. Bestanden en links kunnen ook met andere mensen worden gedeeld.
Webex	Softwareplatform voor online vergaderingen met meerdere mensen, voor het delen van bestanden of het scherm en voor het versturen van tekstberichten.
Google Meet	Softwareplatform voor online vergaderingen met meerdere mensen, voor het delen van bestanden of het scherm en voor het versturen van tekstberichten.
Whatsapp	Gratis berichtendienst die kan worden gebruikt als app op een smartphone of in een webbrowser. Het is ook mogelijk om groepschats aan te maken voor overleg en planning en om links en bestanden te delen.

Signal	Verschillende grote berichtendiensten zijn in het verleden herhaaldelijk onder vuur komen te liggen vanwege hun gegevensbeschermingsbeleid. Signal kan hier een goed en veilig alternatief zijn, waarbij gegevensbeveiliging op de voorgrond staat.
The Learning Lab	Programma voor het ontwerpen van online leercursussen of workshops.

4.3 Digitale methoden in de volwasseneneducatie

Het gebruik van digitale methoden en hulpmiddelen binnen onderwijsprogramma's zal in de loop der tijd steeds belangrijker worden. Dit vereist ook een aanpassing van leermethoden, die in de toekomst steeds meer visuele en speelse elementen moeten bevatten. Aan de ene kant kunnen leermogelijkheden breder en over grotere afstanden worden aangeboden via online communicatiemiddelen, terwijl speelse elementen mensen aanmoedigen om hun eigen leerervaringen te maken en op een intrinsieke en zelfstandige manier inhoud te internaliseren. Dit is één van de redenen waarom gebruikers de mogelijkheid hebben om zelf te beslissen over de volgorde van de taken.

Daarnaast kunnen met gebruik van digitale hulpmiddelen leerervaringen en -inhoud worden vastgelegd en elders beschikbaar worden gemaakt voor andere geïnteresseerde partijen. Dit kan vooral gunstig zijn voor volwassen studenten die in hun dagelijks leven vaak meerdere rollen en verantwoordelijkheden hebben. Een ander voordeel is de betaalbaarheid en efficiëntie, aangezien online onderwijs kosten en tijd bespaard in vergelijking met face-to-face leren. Met betrekking tot het gebruik van digitale methoden in het onderwijs zijn er verschillende uitdagingen die moeten worden overwogen en aangepakt door organisatoren en docenten. Deze hebben te maken met de technische apparatuur en de kennis van de deelnemers, maar ook met de sociale randvoorwaarden. Veel voorkomende problemen waarvoor rekening mee moet worden gehouden zijn:

Sociale uitdagingen

- De tool die ik wil gebruiken is niet intuïtief en vereist een hoog niveau van digitale vaardigheden
- De tool die ik wil gebruiken is niet gratis of heeft zeer beperkte mogelijkheden in een gratis versie
- Een belangrijk netwerkaspect gaat verloren tijdens online workshops en bijeenkomsten.

Technische uitdagingen

- De tool die ik wil gebruiken heeft te veel functies en/of is niet duidelijk gestructureerd.
- De tool die ik wil gebruiken heeft niet alle functies die nodig zijn voor de workshop.
- De tool die ik wil gebruiken is foutgevoelig of er moet aan bepaalde infrastructuureisen worden voldaan (bijv. zeer snel internet).

Eenzijds is het belangrijk om er zeker van te zijn dat aan alle noodzakelijke technische voorwaarden is voldaan. Heeft de tool die ik wil gebruiken een goed werkende gratis versie? Zijn de functies voldoende voor mijn workshop en is de tool intuïtief genoeg voor de doelgroep?

Als dit niet het geval is, bestaat het risico dat deelnemers zich overweldigd voelen en dat verdere uitleg veel extra tijd in beslag neemt. Daarnaast kan een verkeerde tool-keuze hulpmiddel een sterk negatief effect hebben op de motivatie van de deelnemers, vooral als technische functies niet nuttig of begrijpelijk lijken. Uit eerdere projecten en onderzoeken zijn verschillende veelvoorkomende problemen naar voren gekomen. Digitale hulpmiddelen kunnen bijvoorbeeld duur zijn of de nieuwste versies van mogelijke online tools kunnen niet compatibel zijn met oudere apparaten.

Aanbevelingen voor digitale methoden in het volwassenenonderwijs

- **Probeer het uit en houd rekening met doelgroepen!** Het gebruik van digitale tools in het onderwijs is de moeite waard, dus durf deze nieuwe mogelijkheden te benutten. Houd echter altijd in gedachten welke doelgroep je wilt aanspreken en welke tools geschikt zijn in de betreffende context.
- **Welke middelen zijn nodig?** Probeer altijd te achterhalen welke technische apparatuur je nodig hebt en of deze al beschikbaar is op de locatie of misschien gehuurd moet worden, wat extra kosten met zich meebrengt.
- **Doe een test:** Probeer de methoden die je in workshops gaat gebruiken van tevoren uit met vrienden of kennissen. Zo kun je er eerder achter komen waar je zwakke punten liggen of welke methode je het meest aanspreekt.
- **Eerst plannen, dan doen!** Bedenk van tevoren goed welke methoden geschikt zouden kunnen zijn voor je doelgroep. Heb je andere ideeën over hoe je de workshop kunt uitvoeren voor verschillende scenario's? Wat als bijvoorbeeld te weinig deelnemers apparaten bij zich hebben? Houd in dat geval analoge methoden achter de hand.

Checklist

1. Als je van plan bent om digitale hulpmiddelen en methoden te gebruiken in je workshop, maar je hebt weinig of geen ervaring, dan raden we je aan om je workshop op de gebruikelijke analoge manier te plannen.
2. Als je de leerdoelstellingen en het proces hebt gedefinieerd, kijk dan naar de lijst in de bijlage om te zien welke digitale methoden interessant kunnen zijn voor jouw doelstelling.
3. Kies een methode die goed in je concept past. Het is prima om te beginnen met een eenvoudig hulpmiddel of eenvoudige methode.

4. Maak jezelf vertrouwd met de tool. Probeer verschillende instellingen en opties uit en lees de instructies van de fabrikant.
5. Test de tool in een vertrouwde omgeving, bijvoorbeeld met vrienden en collega's.
6. Herhaal dit een paar keer.
7. We raden aan om in het begin maar een paar tools te gebruiken en in latere workshops meer toe te voegen.
8. Maak jezelf vertrouwd met de omstandigheden op je locatie. Is alles wat je nodig hebt beschikbaar? Vooral belangrijk zijn:
 - a. Wifi
 - b. Projector
 - c. Stroomkabel
 - d. VGA- en/of HDMI-aansluitingen en -kabels
 - e. Een laptop voor jezelf (en eventueel voor de deelnemers).
9. Tools die deelnemers kunnen gebruiken op tablets of hun smartphones zullen je werk gemakkelijker maken. Bedenk echter wel of echt alle deelnemers een telefoon bij zich hebben.

5. Toolkit

Hier vind je een lijst en korte beschrijving van de methoden op het leerplatform. Dit zou je een beter beeld moeten geven van het aanbod en het makkelijker voor je moeten maken om ze gericht te gebruiken. De methoden kunnen afzonderlijk of in een vooraf geselecteerde set worden gebruikt. De samenstelling verwijst naar de behandelde leerpaden (AAN DE SLAG, VOORUITGAAN, VORDEREN & BETREKKEN).

5.1 Structuur van de workshop

Het is aan te raden om de workshop in verschillende fasen te verdelen. De verdeling in "Opening", "Verkenning" en "Afsluiting" is succesvol gebleken.

- **Opening:** In de eerste fase is het belangrijkste doel om de deelnemers direct te betrekken en een productieve werksfeer te creëren. Aan het begin moet alle belangrijke informatie over de workshop met betrekking tot duur, omvang of oriëntatie worden verstrekt. Daarnaast moeten de deelnemers direct worden geïnformeerd over de doelstellingen en mogelijke resultaten van de workshop. Daarom is het handig om de deelnemers meteen aan het begin de belangrijkste begrippen en termen mee te geven. In het TRIO-project is het bijvoorbeeld raadzaam om aan het begin de drie kerncompetentiegebieden uit te leggen, zodat duidelijk is welke vaardigheden en capaciteiten tijdens de workshop aan bod zullen komen.

Het is aan te raden om één van de voorgestelde ijsbrekermethodes te gebruiken. Ook al zijn er altijd barrières, de ervaring leert dat ze een zeer positieve invloed hebben op de leersfeer. Het is ook mogelijk om hier op een speelse manier enkele vragen te stellen om het geschikte leertraject voor je groep te evalueren. Je kan bijvoorbeeld door de ruimte bewegen, afhankelijk van de opdracht, of stickers op een flip-over plakken om kennisniveaus te documenteren.

- **Verkenning:** Het doel van deze fase is dat de deelnemers de inhoud van de workshop uitwerken. De TRIO-methodes, die te vinden zijn op het leerplatform, kunnen een uitgangspunt zijn. Het is aan te raden om groepsworkfases in te lassen om zelfstandig leren te bevorderen en om de daar ontwikkelde inhoud daarna in de hele groep te kunnen bespreken. Het is ook nuttig om steeds opnieuw korte inputs te geven om kennis en discussie te bevorderen. Je kunt de fase beginnen met een korte thematische lezing om de belangrijkste kernonderwerpen te verduidelijken of aan het begin een discussievraag stellen zodat de deelnemers direct op het gekozen onderwerp kunnen ingaan met hun eigen referentie.

- **Afsluiting:** In de afsluitende fase moet je de leerprestaties van de deelnemers verzamelen en consolideren door middel van recapitulatie. Het gebruik van een (online) whiteboard is hiervoor aan te raden. Je kunt deze fase ook afsluiten met een slotdiscussie. Op deze manier kan moeilijke inhoud diepgaander worden besproken of opnieuw worden geoefend, als de groep dat wil.

De hier getoonde workshopstructuur kan dienen als basis voor het plannen van je eigen workshop. Er worden enkele ideeën gegeven voor het structureren van de workshop, die je kunt aanpassen aan je doelgroep en thematische focus. Deze workshop duurt ongeveer twee uur. Je kunt de lengte van de workshop variëren en gemakkelijk verlengen, maar zorg altijd voor voldoende pauzes voor de deelnemers.

Workshop-fase	Taken
<p>Opening (ca. 20 min)</p> <p>Doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een goede werksfeer creëren en de deelnemers elkaar laten leren kennen. • De openingsfase wordt verder gebruikt om een eerste overzicht te geven van de TRIO vaardigheden, waarbij het belang en de relevantie van het onderwerp wordt benadrukt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelnemers verwelkomen. • Praktische informatie geven: duur van de workshop, tijdstippen van pauzes (indien van toepassing), beschikbaarheid van verfrissingen, Wifi-wachtwoord, locaties van toiletten, fototoestemmingsformulieren, aanwezigheidslijsten, enz. • Begin de workshops met een aantal ijsbrekers zodat de deelnemers elkaar beter leren kennen en de workshop op gang komt. Je vindt deze methoden in hoofdstuk 5.2. • Introductie van het onderwerp en de workshopdoelen (WAAROM de workshop over digitale gezondheidsvaardigheden gaat). • Enkele belangrijke concepten en onderwerpen geven die in de workshop worden onderzocht. • Leerresultaten / verwachte workshopresultaten introduceren. • Je kunt hier de beoordeling van het competentieniveau opnemen.

Verkenning (ca. 60-90 min)

Doelen:

- Het doel van de verkenningsfase is dat de deelnemers het onderwerp digitale gezondheidsvaardigheden verkennen. Om deze fase te plannen kun je verschillende leermaterialen gebruiken die in deze handleiding worden geïntroduceerd.

We raden aan om de methoden en inhoud van het leerplatform te gebruiken in deze workshopfase. Deze kunnen worden gebruikt voor de behandeling van de inhoud in kleinere groepen. Het is ook mogelijk om er samen in de hele groep aan te werken. De methoden zijn in ieder geval zeer geschikt om discussies te stimuleren en een laagdrempelige inleiding op een onderwerp te creëren.

- Bereid je inhoudelijk goed voor op de workshop. Op het TRIO leerplatform en in de handleiding vind je meer achtergrondkennis.
- Je kunt de methoden van het TRIO-platform gebruiken die in hoofdstuk 5.3 worden beschreven. Let op het aanbevolen competentieniveau van de oefeningen.
- Verduidelijk open vragen samen met de deelnemers en geef zo nodig aanvullende informatie.
- Noteer belangrijke uitspraken van de deelnemers. Je kunt in de loop van de workshop nog eens naar deze uitspraken verwijzen.
- Varieer werk in groepjes en gezamenlijke uitwisseling en discussie in de grotere groep. Na de openingsfase kun je bijvoorbeeld 5 minuten samen brainstormen over een specifiek onderwerp of de behoeften van de deelnemers. Geef dan 10-15 minuten om in de kleinere groepen met geselecteerde methoden te werken. Dan 10-15 minuten om moeilijkheden en interessante punten uit de oefeningen te delen. Je kunt dan zelf een discussiepunt geven of de deelnemers laten werken aan eigen discussiepunten. Je kunt geschikte beknopte informatie vinden op het TRIO leerplatform. Volg dit patroon en pas het aan je behoeften aan. Je kunt het proces herhalen.
- Bespreek praktische voorbeelden uit de omgeving van de deelnemers. Neem programma's mee die de deelnemers kennen en gebruiken. Zijn er bijzonderheden in jouw regio? Aarzel niet om ze aan de orde te stellen, dit zal de

	<p>bruikbaarheid van de workshop enorm vergroten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je kunt de groep verdelen in verschillende thematische groepjes. Op deze manier kunnen verschillende onderwerpen tegelijkertijd worden besproken of kunnen verschillende vaardigheden tegelijkertijd worden geoefend. • De verschillende groepjes kunnen hun geoefende vaardigheden of besproken inhoud (bijv. discussie over het gebruik van de zorgverzekeringsapp) presenteren aan de hele groep. Het is ook mogelijk om geoefende vaardigheden aan de groep te demonstreren aan de hand van een voorbeeld (bijvoorbeeld hoe je online medische afspraken maakt). • Veranderingen in de kamer kosten tijd, houd hier rekening mee in de planning.
<p>Afsluiting (ca. 30 min)</p> <p>Doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In de afsluitende fase is het belangrijk om te reflecteren op de workshop. Trainer en deelnemers kunnen bespreken of aan hun verwachtingen en verwachte resultaten is voldaan. <p>De deelnemers kunnen waardevolle feedback geven aan de trainer, wat toekomstige workshops ten goede kan komen.</p> <p>Ook kan de trainer de deelnemers aanmoedigen om dieper in te gaan op het onderwerp eHealth met betrekking tot de impact die deze vaardigheden hebben op hun dagelijks leven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recapituleren van de leerresultaten en de activiteiten om ze te bereiken. • Deelnemerscertificaten uitdelen, mits gewenst. • Wijs ze op het TRIO leerplatform. De deelnemers kunnen hier zelfstandig verder leren en hun kennis verdiepen, waardoor de leerinhoud duurzamer is.

5.2 Openingsfase

In de openingsfase is het belangrijkste doel van de workshops om een open en actieve sfeer te creëren. Deelnemers kunnen wat tijd nodig hebben om zich open te stellen voor een groep en hun eigen competenties of gebreken met anderen te bespreken. Om dit bewerkstelligen vind je in de volgende hoofdstukken enkele ijsbrekermethoden die je kunt gebruiken om de groep los te maken aan het begin van je workshop.

5.2.1 Wie ben ik?

(Online en offline)

Doelen: De deelnemers leren iets over elkaar en leren de andere deelnemers kennen. De deelnemers leren samenwerken als een team.

Materiaal: Pennen, vellen papier

Beschrijving van de activiteit: Eerst stellen de begeleiders zich voor en geven een korte samenvatting van de taak. Elke deelnemer krijgt een pen en een blanco vel papier. De deelnemers schrijven enkele persoonlijke feiten over zichzelf op dat vel. Daarna worden de vellen door elkaar gehusseld en ondersteboven neergelegd. De vellen worden één voor één voorgelezen en alle deelnemers proberen samen de juiste persoon bij elke beschrijving te vinden. In online workshops kunnen de deelnemers hun persoonlijke feiten naar de trainer sturen, die ze met de groep kan delen. De activiteit kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan onderwerpen als gezondheidsvaardigheden. De trainer kan de deelnemers vragen om één aspect dat hen verbindt met gezondheidsvaardigheden toe te voegen aan hun persoonlijke beschrijvingen.

Discussie: De individuele aspecten van elke deelnemer met betrekking tot gezondheidsvaardigheden kunnen achteraf worden besproken en functioneren als een mogelijke overgang naar verdere workshopmodules.

Tijd: 15 minuten

5.2.2 Twee waarheden en één leugen

(Online en offline)

Doelen: De deelnemers leren iets over elkaar en leren de andere deelnemers kennen. De deelnemers leren samenwerken als een team.

Materialen: Pennen, moderatiekaarten of vellen papier

Beschrijving van de activiteit: Elke deelnemer schrijft twee feiten en één leugen over zichzelf op moderatiekaarten (of in de Chat in een online vergadering), zonder te vermelden wat is wat. Deze kaarten worden aan de muur geprikt en de rest van het team probeert dan samen de leugen te ontcrachten. Afhankelijk van hoeveel de teamleden bereid zijn over zichzelf prijs te geven, kan deze ijsbreker heel leuk zijn en het team dichter bij elkaar brengen. Deze opdracht kan ook alleen mondeling worden uitgevoerd.

Tijd: 15 minuten

5.2.3 Eén woord

(Online en offline)

Doelen: De deelnemers leren samenwerken als een team. De deelnemers maken kennis met het onderwerp van de workshop.

Materialen: Zwart- of whiteboard; Flip-over

Beschrijving van de activiteit: De groep wordt verdeeld in kleinere groepjes of tweetallen. De groepen/paren worden door de trainer gevraagd om één woord te bedenken dat een bepaald onderwerp beschrijft. Als je wilt, kun je het gebruiken als een goede introductie tot bijvoorbeeld datageletterdheid en vragen naar één woord dat het begrip beschrijft.

Na drie minuten deelt elke groep zijn woord. Elk woord wordt op een zwart of whiteboard geschreven. Het doel van deze ijsbreker is niet per se om met uitvoerbare ideeën te komen, maar eerder om mensen aan het denken te zetten over het onderwerp in aanloop naar de hoofdactiviteiten van de workshop.

Discussie: De woorden van elke groep/paar kunnen achteraf worden besproken en functioneren als een mogelijke overgang naar verdere workshopmodules.

Tijd: 15 minuten

5.3 Verkenningfase

De volgende tabel is bedoeld om je een overzicht te geven van de modules die op het leerplatform worden gebruikt. Tegelijkertijd worden de leerdoelen of vragen getoond waarop de modules zijn gebaseerd. Je kunt zelf bepalen welke modules en welke methoden je wilt gebruiken voor je workshops. Om je een beter idee te geven van hoe je de verschillende modules in je workshop kunt gebruiken, geven we je graag twee voorbeelden.

NIVEAU1: Aan de slag

Module / Leerpad	Leerdoel	Leestijd	Type oefening
DL 1.1	Beschikbare digitale zorgdiensten identificeren en gebruiken	10 min	Geen
DL 1.2	Online gezondheidsproducten kopen.	5 min	Juist of onjuist
DL 3	Weten hoe je een zoekmachine gebruikt	10 min	Quiz
HL 1.1	Gezondheidstests en -resultaten begrijpen.	15 min	Juist of onjuist
HL 1.2	Gebruik maken van sociale media voor het verkrijgen van gezondheidsinformatie.	10 min	Juist of onjuist
HL 1.3	Weten hoe je online informatie op de juiste manier toepast.	7 min	Kaarten slepen
DT 1.1	De betrouwbaarheid van gezondheidsapps vaststellen.	10 min	Quiz
DT 1.2	De nauwkeurigheid van gezondheidsgerelateerde informatie op het internet vaststellen.	15 min	Juist of onjuist
DT 1.3	Ervoor zorgen dat je persoonlijke gezondheidsdossier beschermd is.	5 min	Geen
DT 1.4	Begrijpen waarom het belangrijk is om toegang tot je gegevens in een gezondheidsapp te accepteren of te weigeren.	10 min	Geen

NIVEAU 2: Vooruitgaan

Module / Leerpad	Leerdoel	Leestijd	Type oefening
DL 2.1	Beschikbare digitale zorgdiensten identificeren en gebruiken.	5 min	Juist of onjuist
DL 2.2	Online gezondheidsproducten kopen.	2 min	Juist of onjuist
DL 5	Vertrouwd raken met informatie in grafieken	20 min	Afbeeldingen matchen
HL 2.1	Gezondheidstests en -resultaten begrijpen	20 min	Paragrafen sorteren
HL 2.2	Gebruik maken van sociale media voor het verkrijgen van gezondheidsinformatie.	10 min	Afbeelding selecteren
HL 2.3	Weten hoe je online informatie op de juiste manier toepast.	10 min	Quiz
DT 2.1	De betrouwbaarheid van gezondheidsapps vaststellen	15 min	Quiz
DT 2.2	De nauwkeurigheid van gezondheidsgerelateerde informatie op internet vaststellen.	15 min	Paragrafen sorteren
DT 2.3	Ervoor zorgen dat je persoonlijke gezondheidsdossier beschermd is.	10 min	Juist of onjuist

NIVEAU 3: Vorderen en betrekken

Module / Leerpad	Leerdoel	Leestijd	Type oefening
DL3.1	Beschikbare digitale zorgdiensten identificeren en gebruiken	15 min	Quiz
DL3.2	Online gezondheidsproducten kopen	15 min	Juist of onjuist
DL4	Nieuwe soorten gezondheidsinformatie begrijpen, zoals het gebruik van 3D-afbeeldingen van een lichaamsdeel.	10 min	Interactieve video
HL3.1	Gezondheidstests en -resultaten begrijpen	10 min	Afbeeldingen matchen
HL4	Het belang en de keuzes van gezonde voeding begrijpen	15 min	Afbeelding selecteren
DT3.2	De betrouwbaarheid van gezondheidsapps vaststellen	15 min	Afbeelding selecteren
DT3.3	De nauwkeurigheid van gezondheidsgerelateerde informatie op internet vaststellen	10 min	Quiz

5.4 Voorbeeldworkshops

Voorbeeld A: Thematisch gerichte dataworkshop

Het belangrijkste doel van je workshop is om de vaardigheden van de deelnemers op het gebied van datageletterdheid te vergroten. Afhankelijk van het kennisniveau van je groep, kies je één van de drie leerpaden. Deze workshop richt zich op het onderwerp data en gegevensbescherming. Om het onderwerp op een zinvolle manier te introduceren, kun je een voorbeeld uit hoofdstuk 6 nemen en deze aanpassen aan jouw leergroep.

Workshopfase	Taak
Openingsfase	Ijsbreker (kies uit 5.2)
Verkenning 1	DT1.1 - DT1.2 (aan de slag) of DT2.1 - DT2.2 (vooruitgaan)
Werkgroep discussie	<p>Verzamel samen met de groep welke open vragen ze hebben en welke resultaten ze hebben bereikt. We raden aan om hiervoor een flip-over of een online tool te gebruiken. Je kunt als trainer de opmerkingen verzamelen. Eenvoudige antwoorden kunnen direct gegeven worden, complexere kwesties kunnen in verkenningsfase 2 worden behandeld.</p> <p>Hoofdvragen voor het werken op de flip-over: Wat is onduidelijk voor mij? Waar weet ik meer van? Waar zou ik meer over willen weten?</p>
Verkenning 2	DT1.3 - DT1.4 (aan de slag) of DT2.3 - DT2.4 (vooruitgaan)
Pauze	
Afsluiting: Conclusie	Discussie in de groep over de resultaten: Wat hebben ze geleerd?

Voorbeeld B: Basis TRIO workshop

In een TRIO basisworkshop wil je je deelnemers inzicht geven in alle drie de TRIO kerngebieden en ze vertrouwd maken met vaardigheden zoals het herkennen en juist beoordelen van informatie. Het is daarom aan te raden om één van de drie leerpaden voor je groep te kiezen, afhankelijk van de ervaring van je deelnemers. Je kunt de leerdoelen van de verschillende modules vooraf aan de deelnemers bekendmaken. Zo kun je voor het begin van de workshop beslissen of één van de drie leerpaden geschikt is of dat individuele modules moeten worden vervangen door modules van de andere niveaus op basis van de leerbehoeften van de deelnemers. In het volgende voorbeeld gaan we ervan uit dat het plannen met de modules uit het eerste leerpad geschikt is voor je groep. Het kan ook zinvol zijn om de workshop in drie fasen te verdelen, waarin je elk een van de drie TRIO kerngebieden behandelt:

Workshop-fase	Taak
Openingsfase	Ijsbreker (kies uit 5.2)
Verkenning 1: Digitale vaardigheden (DL)	DL1.1, DL1.2 of DL2.1, DL2.2 of DL3.1, DL3.2
Werkgroep discussie	<p>Verzamel samen met de groep welke open vragen ze hebben en welke resultaten ze hebben bereikt. We raden aan om hiervoor een flip-over of een online tool te gebruiken. Je kunt als trainer de opmerkingen verzamelen. Eenvoudige antwoorden kunnen direct gegeven worden, complexere kwesties kunnen in verkenningfase 2 worden behandeld.</p> <p>Hoofdvragen voor het werken op de flip-over: Wat is onduidelijk voor mij? Waar weet ik nu meer over? Waar wil ik meer over weten?</p>
Verkenning 2: Gezondheidsvaardigheden (HL)	HL1.1, HL1.2, HL1.3 of HL2.1, HL2.2, HL2.3 of HL3.1, HL4
Werkgroep discussie	<p>Verzamel samen met de groep welke open vragen ze hebben en welke resultaten ze hebben bereikt. We raden aan om hiervoor een flip-over of een online tool te gebruiken. Je kunt als trainer de opmerkingen verzamelen. Eenvoudige antwoorden kunnen direct gegeven worden, complexere kwesties kunnen in verkenningfase 3 worden behandeld.</p> <p>Hoofdvragen voor het werken op de flip-over: Wat is onduidelijk voor mij? Waar weet ik nu meer over? Waar wil ik meer over weten?</p>
Verkenning 3: Datavaardigheden (DT)	DT1.1, DT1.2, DT1.3 of DT2.1, DT2.2, DT2.3 of DT3.1, DT3.2, DT3.3
Afsluiting: Conclusie	Discussie in de groep over de resultaten: Wat hebben ze geleerd?

6. Materialen - thematische input

Hieronder vind je een overzicht van de belangrijkste trefwoorden en onderwerpen in het TRIO-gebied. Dit zou je een eerste oriëntatie moeten geven, maar kan ook gebruikt worden als praktische voorbeelden in je workshop.

6.1 Digitale geletterdheid

Steeds meer informatie wordt digitaal verworven. Tegenwoordig zijn digitale vaardigheden op bijna elk gebied van het leven nodig om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Zoekmachines zoals Google kunnen snel antwoord geven op verschillende vragen, als je maar weet hoe je ze moet gebruiken. In het TRIO-project zijn de definities gebaseerd op die van de Europese Unie via Eurostat.

Digitale competenties omvatten verschillende deelgebieden zoals informatie- en gegevenscompetenties, communicatievaardigheden, het vermogen om eigen online inhoud te creëren, digitale veiligheid en digitale probleemoplossing (Eurostat 2023). Competentie wordt gedefinieerd als een handeling waarbij vaardigheden, kennis en bekwaamheden op een gerichte manier worden gebruikt om een beoogd resultaat te bereiken. In die zin kunnen specifieke vaardigheden en taken worden benoemd voor de hierboven genoemde onderwerpen.

Als digitale basisvaardigheden ontbreken, kunnen verschillende digitale aanbiedingen die een handig hulpmiddel zouden kunnen zijn, niet worden gebruikt. Zo kunnen medicijnen tegenwoordig online worden besteld of kunnen medische kosten via een app eenvoudig bij de zorgverzekeraars worden ingediend. Door interviews en co-creatiesessies in het TRIO project werd duidelijk dat bepaalde digitale diensten niet bekend zijn bij het grote publiek of dat de digitale vaardigheden die nodig zijn om ze te gebruiken ontbreken. Hieronder vind je meer informatie over digitale geletterdheid in de verschillende partnerlanden.

	https://initiated21.de/uploads/03_Studien-Publikationen/D21-Digital-Index/2022-23/d21digitalindex_2022-2023.pdf https://www.wie-digital-bin-ich.de/angebotsuebersicht?target=7
	https://www.mediawijsheid.nl/digitale-geletterdheid/ https://www.digisterker.nl/
	https://omirante.pt/divulgacao/2022-03-25-o-que-e-literacia-digital- https://portugaldigital.gov.pt/formar-pessoas-para-o-digital/

	https://digital-skills-romania.eu/ https://centrulupgrade.ro/ https://teachbit.ro/courses/competente-digitale/
	https://juanpablozas.com/como-adquirir-habilidades-digitales/ https://ametic.es/sites/default/files/libro blanco def v7.pdf

6.2 Gezondheidsvaardigheden

Het vermogen om relevante gezondheidsinformatie in verschillende vormen te vinden, te begrijpen, te evalueren en toe te passen wordt gezondheidsgeletterdheid genoemd. Dit is gebaseerd op basisvaardigheden op het gebied van lezen, schrijven en rekenen, maar ook op het cognitieve en sociale vermogen om informatie te vinden en te gebruiken. Het gaat hierbij om informatie in verschillende vormen, zowel visueel in de vorm van gedrukte of digitale media, als mondeling, zoals bij een consult met een arts. Op dit gebied doen zich echter vaak problemen voor, omdat er bijvoorbeeld informatie verloren gaat tussen artsen en patiënten.

Veel patiënten in Europa beschrijven dat ze artsen en medisch personeel niet begrijpen door het gebruik van technische termen. Ook wezen de TRIO-doelgroepen erop dat testresultaten, zoals bloedtesten of medische diagnoses, erg moeilijk te begrijpen zijn. Dit benadrukt het belang van het hebben van gezondheidsvaardigheden.

De term verwijst daarom niet noodzakelijkerwijs alleen naar de kennis van wat te doen in geval van ziekte, maar ook naar de meta-competentie om deze kennis zelf te kunnen verwerven. Als mensen niet weten wat ze moeten doen in geval van ziekte, is het probleem zelden dat er geen informatie beschikbaar is, maar eerder dat er geen toegang toe is. Je moet dus eerst weten wát je precies moet weten om te kunnen achterhalen hoe je het uiteindelijk kunt verwerven. Dit is zoeken naar een speld in een hooiberg als je er de vaardigheden niet voor hebt. Hieronder vind je verschillende links voor meer informatie over gezondheidsvaardigheden uit de verschillende partnerlanden.

	https://www.rki.de/DE/Content/GesundAZ/G/Gesundheitskompetenz/Gesundheitskompetenz_node.html
	https://epale.ec.europa.eu/nl/blog/wat-gezondheidsgeletterdheid

	https://www.sns.gov.pt/noticias/2023/10/30/importancia-da-literacia-em-saude/ https://www.dgs.pt/documentos-e-publicacoes/manual-de-boas-praticas-literacia-em-saude-capacitacao-dos-profissionais-de-saude-pdf.aspx
	https://ehealthromania.com/ https://spatiulmedical.ro/categorie/e-health/ https://www.groupama.ro/ghiduri/telemedicina/
	https://www.chcrr.org/es/health-topic/health-literacy/

6.3 Datavaardigheden

Datavaardigheden worden vaak opgevat als een categorie binnen digitale vaardigheden. In de context van gezondheidskwesties spelen persoonlijke gegevens en hoe daarmee om te gaan echter een zeer belangrijke rol. Informatie- en datavaardigheden omvatten het vermogen om de eigen informatiebehoefte te identificeren en in deze behoeften te voorzien door middel van eigen onderzoek. Het is ook belangrijk om gegevens te kunnen opslaan, organiseren en verwerken of om de betrouwbaarheid van informatie en verschillende bronnen te kunnen beoordelen. Met betrekking tot de zorgsector werd tijdens de interviews in het TRIO-project duidelijk dat veel mensen niet weten waar hun eigen persoonlijke gegevens zijn opgeslagen, welke digitale services beschikbaar zijn en hoe betrouwbare bronnen kunnen worden herkend.

Met betrekking tot gezondheidsvaardigheden is het belangrijk om de nationale context in acht te nemen. In Duitsland is het elektronisch patiëntendossier geïntroduceerd, maar bijna niemand is zich daarvan bewust. In Nederland zijn digitale processen in de gezondheidszorg standaard geworden. Hieronder vind je relevante informatie over datageletterdheid uit de verschillende partnerlanden.

	https://www.lifbi.de/de-de/Start/Forschung/Gro%C3%9Fprojekte/DataLiteracy
	https://vernieuwenderwijs.nl/informatievaardigheden/
	https://epale.ec.europa.eu/pt/blog/outra-nova-competencia-porque-motivo-literacia-para-os-dados-merece-uma-oportunidade https://www.ers.pt/pt/utentes/perguntas-frequentes/fag/acesso-a-informacao-de-saude/

	https://ehr.des-cnas.ro/cnasportalex/index.html#/aces/
	https://www.ine.es/ss/Satellite?L=es_ES&c=INESeccion_C&cid=1259925528782&p=1254735110672&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout#:~:text=El%20porcentaje%20de%20hombres%20y%20mujeres%2C%20de%2016%20a%2074,a%20favor%20de%20las%20mujeres. https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-16673

6.4 Medische rapporten en gezondheidsinformatie begrijpen

Één van de grootste uitdagingen voor deelnemers aan de TRIO testworkshops was om de gezondheidsinformatie die ze kregen goed te begrijpen en ernaar te handelen. Enerzijds had dit betrekking op consulten met artsen, waarbij patiënten moeite hadden om diagnoses en uitleg over therapieën correct te begrijpen vanwege het gebruik van veel technische termen. Aan de andere kant is het voor velen moeilijk om diagnoses en behandelresultaten op papier te begrijpen, omdat belangrijke uitleg of conceptuele legendes vaak ontbreken.

Het kan nuttig zijn om veelgebruikte medische termen of bijvoorbeeld verschillende bloedparameters met de deelnemers te bespreken. Hier zijn verschillende offline en online aanbiedingen voor, waarmee je zelfs als niet-medicus diagnoses en testresultaten kunt begrijpen. Om je meer informatie te geven over het begrijpen van dergelijke tests, vind je in de onderstaande tabel links met meer uitleg per land.

	https://www.apotheken-umschau.de/diagnose/laborwerte/ https://gesund.bund.de/gesundheitsversorgung/beratung-und-hilfe
	https://www.allesovertesten.nl/
	https://www.sns24.gov.pt/servico/resultados-dos-exames-eletronicos/
	http://www.mymed.ro/analize-medicale-explicate-pentru-pacient-ghid-de-interpretare-a-analizelor-uzuale1.html/ https://www.csid.ro/analize-medicale/

	https://www.lorgen.com/analisis-clinicos/sabes-interpretar-los-informes-de-resultados-de-tus-analiticas/
---	---

6.5 Digitale gezondheidsdiensten begrijpen en gebruiken

Er zijn sterke verschillen zichtbaar in de kennisniveaus van digitale gezondheidsdiensten tussen de door ons onderzochte landen. Terwijl voor sommige mensen het gebruik van een digitale gezondheidsapp, bijvoorbeeld van hun eigen zorgverzekeraar, nu deel uitmaakt van het dagelijks leven, zijn sommige anderen zich niet eens bewust van deze dienst. Afhankelijk van het kennisniveau van je groep kun je beginnen met het bespreken en uitleggen van de diensten die al beschikbaar zijn. Als ze al genoeg digitale vaardigheden hebben, kun je overwegen om je te richten op nieuwere mogelijkheden op dit gebied. Denk bijvoorbeeld aan het online maken van medische afspraken of platforms waar artsen beoordeeld kunnen worden omwille van transparantie. Meer informatie over dit onderwerp kun je vinden in de volgende lijst met links.

	https://www.bundesgesundheitsministerium.de/themen/krankenversicherung/online-ratgeber-krankenversicherung/arznei-heil-und-hilfsmittel/digitale-gesundheitsanwendungen
	https://digivitaler.nl/home/
	https://www.sns24.gov.pt/
	https://cnas.ro/wp-content/uploads/2023/03/cnas_ghidul_asiguratului_final_v2-1.pdf http://cnas.ro/verificare-asigurati/ https://www.reginamaria.ro/clinica-virtuala/ https://www.medlife.ro/medlive/ https://clinica.medicentrum.ro/medicii-nostri/
	https://www.sanidad.gob.es/areas/saludDigital/doc/Estrategia_de_Salud_Digital_del_SNS.pdf

6.6 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van (gezondheids)bronnen op internet

Veel van de mensen die tijdens het project zijn geïnterviewd, gaven aan dat ze het een uitdaging vonden om de betrouwbaarheid van websites of online medische informatie te beoordelen. Hierbij werd specifiek genoemd dat de deelnemers graag een checklist zouden hebben die gebruikt kunnen worden om betrouwbare websites te herkennen. Daarnaast is het ook een uitdaging om de juistheid van informatie op internet te controleren. In de onderstaande lijst met links vind je verschillende nationale richtlijnen voor het beoordelen van de betrouwbaarheid van websites.

	https://www.gesundheitsinformation.de/wie-finde-ich-gute-gesundheitsinformationen-im-internet.html
	https://www.kanker.nl/gevolgen-van-kanker/niet-meer-beter-worden/niet-meer-beter-worden/waar-vind-je-betrouwbare-informatie
	https://www.internetsegura.pt/Desinforma%C3%A7%C3%A3o https://saudemental.min-saude.pt/como-cuidar-de-si/ www.dgs.pt
	https://www.medlife.ro/articole-medicale/5-aplicatii-pentru-un-stil-de-viata-sanatos/ https://www.catena.ro/cele-mai-bune-aplicatii-mobile-pentru-persoanele-cu-diabet https://ehealthromania.com/aplicatii-medicale-mobile/ https://vaccination-info.eu/ro https://www.anm.ro/medicamente-de-uz-uman/farmacovigilenta/informatii-vaccinuri-covid-19/ https://www.cnsctb.ro/index.php/informatii-pentru-populatie/ https://www.dataprotection.ro/
	https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/149577/Fernandez_Prados_Alejandro.pdf?sequence=1&isAllowed=y https://galenia.net/3985/la-salud-en-internet-todas-las-fuentes-son-fiabiles/

6.7 Medische informatie begrijpen uit grafieken of 3D-beelden

Veel mensen gaven aan het moeilijk te vinden om gezondheidsinformatie te begrijpen die werd gepresenteerd via grafieken of 3D-modellen. Dergelijke modellen worden gebruikt in de geneeskunde, bijvoorbeeld bij orthodontie of dermatologie. Tegelijkertijd kunnen grafieken of diagrammen nuttig zijn om medische feiten te visualiseren, maar veel mensen hebben baat bij een uitleg over het gebruik van dergelijke voorstellingen. Tijdens een workshop over gezondheidsvaardigheden kun je bijvoorbeeld diagrammen, grafieken of 3D-modellen met je deelnemers bespreken en de voordelen van deze soms nieuwe visualisatiemethoden benadrukken.

Modellen kunnen bijvoorbeeld als trainingsmateriaal worden besteld bij verschillende fabrikanten. Als je een workshop plant, kun je overwegen om anatomische modellen en medische grafieken of diagrammen mee te nemen, zodat je groep daarmee kan oefenen.

	https://www2.klett.de/sixcms/media.php/82/104301_100_101.pdf https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Dossier/orientierungshilfen-gesundheitswirtschaft.html
	https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/in-de-klas/lesplan-documenten/kijken-naar-grafieken.pdf
	https://execed.fct.unl.pt/importancia-impresao-3d-area-saude/ https://www.zygotebody.com/ https://anatomylearning.com/
	https://www.desprecopii.com/info-id-18687-nm-Ecografiile-3D-si-4D-in-timpul-sarcinii-ce-sunt-si-care-este-rolul-lor.html https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/mamografia-3d-permite-identificarea-rapida-si-sigura-cancerului-de-san https://www.medical.ro/tomografia-computerizata-tot-ce-trebuie-sa-stii-despre-ct
	https://www.iic.uam.es/soluciones/salud/analisis-datos-salud/analisis-inteligente-imagenes-medicas/ https://www.fisterra.com/formacion/metodologia-investigacion/representacion-grafica-analisis-datos/

6.8 Het gebruik van online apotheken

Het juiste gebruik van online apotheken wordt door sommigen als een probleem ervaren. Het is duidelijk dat de dienst zelf veel voordelen heeft, zoals het verkorten of omzeilen van inkooptrajecten en toegang tot een breed beschikbaar productassortiment, dat ver boven de capaciteit en opslagmogelijkheden van een regionale apotheek kan zijn. In deze context moeten verschillende gezondheidsvaardigheden tegelijkertijd worden toegepast. Enerzijds is een basiskennis van gezondheidsproducten nodig om deze zelf te kunnen bestellen, anderzijds zijn vaardigheden nodig voor het navigeren op de website. Bezoekers moeten eerst weten hoe online winkels werken en de juiste producten vinden, eventueel met behulp van een zoekfunctie, en online betalingen kunnen maken. Een andere uitdaging ontstaat bij het indienen van recepten. Hier moeten de deelnemers in staat zijn om hun recepten te uploaden naar de website.

Ze kunnen deze concrete vaardigheden direct in hun TRIO workshop aan de orde stellen door te oefenen met het navigeren door online winkels aan de hand van concrete voorbeelden en door het uploaden van bestanden, en eventueel scannen/fotograferen, met de groep te oefenen. Het enige wat ze nodig hebben is een smartphone en/of een laptop waarop ze het bestellen van bepaalde medicijnen kunnen uitproberen.

	https://www.verbraucherzentrale.de/wissen/gesundheit-pflege/medikamente/medikamente-aus-dem-internet-vor-und-nachteile-der-onlineapotheken-11267
	https://www.artsenauto.nl/openbare-versus-online-apotheek/
	https://eportugal.gov.pt/servicos/consultar-a-venda-de-medicamentos-nao-sujeitos-a-receita-medica https://www.infarmed.pt/web/infarmed/entidades/inspecao/inspecao-medicamentos/locais-de-venda-de-medicamentos-nao-sujeitos-a-receita-medica https://www.asuafarmaciaonline.pt/

	https://cnas.ro/medicamente/
	https://www.aemps.gob.es/informa/campañas/medillegales/informacion-sobre-la-venta-de-medicamentos-a-traves-de-sitios-web-y-aplicaciones-para-moviles/ https://www.elsevier.es/es-revista-farmacia-profesional-3-articulo-la-situacion-del-e-commerce-farmacia-X0213932417612210

6.9 Gezondheidsinformatie en voedingstips

Veel respondenten vonden de juiste toepassing van gezondheidsinformatie en voedingstips in het dagelijks leven een uitdaging. De ondervraagden beschreven dat ze in principe wel weten wat gezond is op het gebied van voeding door alle informatie uit media en online, maar dat het erg moeilijk is om de juiste aankoopbeslissingen te nemen in het dagelijks leven.

	https://www.bmel.de/DE/themen/ernaehrung/gesunde-ernaehrung/aktionsprogramm-in-form/aktionsprogramm-in-form_node.html
	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voeding/gezonde-voeding https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/on-gezonde-leefstijl-2022-opvattingen-motieven-en-gedragingen/6-overheidsmaatregelen-gezondere-voedingskeuzes
	https://www.sns24.gov.pt/guia/alimentacao-saudavel/
	https://www.sfatulmedicului.ro/ https://www.doc.ro/comunitati https://mets.ro/ https://smartliving.ro/ https://www.csid.ro/dieta-sport/

	<p>https://www.elsevier.es/es-revista-medicina-familia-semergen-40-articulo-nutricion-salud-S1138359309728436 https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet</p>
---	--

7. Certificering en validering

Volwasseneneducatie is één van de hoofdthema's van de Europese onderwijsruimten voor de periode 2021 tot 2030. Het verbetert de vooruitzichten op werk en bevordert de individuele en professionele ontwikkeling en het leren van overdraagbare vaardigheden zoals kritisch denken. Volwasseneneducatie verwijst naar een reeks formele en informele leeractiviteiten, zowel algemeen als beroepsgericht, die volwassenen ondernemen na het voltooien van onderwijs en opleiding.

Het belang van het valideren en certificeren van informele en informele leerervaringen is al ongeveer 20 jaar onderwerp van discussie. Certificaten, diploma's, aanbevelingen of beoordelingsbrieven kunnen voordelen bieden bij sollicitaties voor stages, beurzen en banen en ze verhogen het algemene gevoel van eigenwaarde van deelnemers.

7.1 Overzicht van nationale regelgevingen

Hier volgt een overzicht van de nationale kaders voor certificering en validering in volwasseneneducatie:

Duitsland: In 2004 werd een haalbaarheidsstudie "Weiterbildungspass mit Zertifizierung informellen Lernens" (Nascholingspas met certificering van informeel leren) uitgegeven door het Duitse Instituut voor Volwasseneneducatie en het Instituut voor Ontwikkelingsplanning en Structuuronderzoek van de Universiteit van Hannover⁴, op basis van bestaande systemen⁵.

Op basis van deze resultaten werd in 2006 de ProfilPASS geïmplementeerd als een project van de Federale Staatscommissie voor Onderwijsplanning en Onderzoeksbevordering (BLK) om persoonlijke vaardigheden zichtbaar te maken. Het is gericht op personen die hun informeel verworven vaardigheden en competenties willen verzamelen en inzichtelijk willen maken, bijvoorbeeld tijdens een opleiding, vrijwilligerswerk, betaald werk, vrije tijd of gezinsactiviteiten. Omdat het identificeren van de eigen vaardigheden en competenties zonder professionele ondersteuning beperkt is, omvat het ProfilPASS systeem professionele ondersteuning in de vorm van advies of een seminaraanbod.

Het ProfilPASS systeem is verder ontwikkeld om te voldoen aan de specifieke behoeften van verschillende doelgroepen: naast de ProfilPASS voor volwassenen zijn er extra versies voor jongeren, voor migranten (in eenvoudige taal), voor mensen die van plan zijn zelfstandig ondernemer te worden, voor mensen met cognitieve beperkingen (in eenvoudige taal) en

⁴ https://www.die-bonn.de/esprid/dokumente/doc-2004/die04_02.pdf

⁵ https://www.bibb.de/dienst/dapro/daprodocs/pdf/at_34101.pdf

voor jongvolwassenen die noch werken noch een opleiding volgen⁶. De ProfilPASSen zijn beschikbaar in meerdere talen en worden inmiddels - naast de Europass - beschouwd als standaardhulpmiddelen voor personen die ook hun informele vaardigheden en competenties willen presenteren.

Portugal: Om vaardigheden uit de volwasseneneducatie in Portugal erkend te krijgen, is het nodig om een bepaald validatie- en certificatieproces (RVCC) te doorlopen. Dit proces is gebaseerd op kaders van de nationale kwalificatiecatalogus waarin staat beschreven welke informele competenties uiteindelijk goedgekeurd kunnen worden. Over dit onderwerp in het algemeen is tevens een discussie gaande in Portugal.

Als iemand bepaalde vaardigheden goedgekeurd wil hebben, moet dit gebeuren door een zogenaamde 'kwalificatiecentrum' via een informatiebeheersysteem van het onderwijs- en opleidingssysteem SIGO. Als iemand dit proces ondergaat, kan hij of zij uiteindelijk de goedgekeurde vaardigheden opzoeken in zijn of haar 'kwalificatiepaspoort' dat toegankelijk is via een website.

Nederland: Informeel leeraanbod in Nederland moet worden gevalideerd via een officieel erkende EVC-leverancier, te vinden op: <https://www.ervaringscertificaat.nl/evc/aanbieders>.

Via een EVC-leverancier kan een ervaringscertificaat worden verkregen. Dit is een document waarin staat dat je (delen van) een opleiding, competentie of industriestandaard hebt behaald. Om het ervaringscertificaat te laten erkennen op de arbeidsmarkt is het nodig om een vakbekwaamheidsbewijs of een competentiebewijs aan te vragen. Voor het aanvragen van deze bewijzen moet het ervaringscertificaat eerst geregistreerd zijn bij het Nationaal Kenniscentrum EVC. Registratie van het ervaringscertificaat is nodig zodat werkgevers, examencommissies en de Belastingdienst kunnen controleren of het is afgegeven door een erkende EVC-aanbieder. Het aanvragen van een vakbekwaamheidsbewijs of een competentiebewijs kost €195.

Om het ervaringscertificaat te laten erkennen in het onderwijs is het nodig om het te verzilveren. Dit kan alleen als het EVC-traject gebaseerd is op een onderwijsstandaard. Het inwisselen wordt gedaan door een examencommissie, die vervolgens kan kijken of iemand in aanmerking komt voor een officieel diploma.

⁶ <https://www.profilpass.de/>

Roemenië: Niet-formeel en informeel leren in Roemenië wordt gecoördineerd door het Nationaal Centrum voor Accreditatie, dat opereert onder leiding van het Ministerie van Onderwijs. De onderwijswet nr. 1/2011 (geactualiseerd in 2018) heeft de basis gelegd voor de validatie van niet-formeel en informeel leren, in termen van identificatie, validatie, erkenning en certificatie van de leerresultaten.

Informeel leren en certificering in Roemenië kan alleen worden aangeboden door leveranciers die zijn gevalideerd en geregistreerd in de registers van het Nationaal Centrum voor Accreditatie. Via zo'n aanbieder kan een Certificaat van Kwalificatie worden verkregen, dat het kwalificatieniveau aangeeft. Afhankelijk van het aantal vereiste les- en studie-uren kunnen 5 kwalificatieniveaus worden behaald, die elk overeenkomen met een bepaald aantal studiepunten die op internationaal niveau worden erkend (overdraagbare studiepunten).

Een positief punt is dat er op nationaal niveau een opscholingstraject agenda is opgesteld. Er is echter geen duidelijk verband en samenwerking tussen de aanbieders van niet-formeel en informeel onderwijs en accreditatie en de nationale onderwijs- of arbeidsmarktgerelateerde instellingen om het aanbod af te stemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt.

Spanje: In Spanje wordt gewerkt aan de erkenning en accreditatie van competenties en kennis die op niet-formele of informele wijze is verworven. Organieke Wet 3/2022, ook bekend als LOOIFP, is herzien om bepalingen op te nemen over de accreditatie van beroepscompetenties die buiten het formele onderwijs zijn verworven. De daadwerkelijke implementatie van dit accreditatieproces is echter nog niet afgerond, omdat hiervoor een ontwerp van Koninklijk Besluit moet worden opgesteld.

Er is een Spaanse catalogus die een uitgebreide lijst van erkende en geaccrediteerde beroepskwalificaties bevat die verband houden met het productiesysteem en afgeleid zijn van de essentiële vaardigheden die vereist zijn voor verschillende beroepen. Ze omvatten competenties die zijn verworven door werkervaring of andere niet-formele of informele trajecten.

Zowel de Spaanse overheid als regionale overheden hebben zich ingespannen om beroepscompetenties te erkennen die door werkervaring en niet-formeel leren zijn verworven. Daarnaast hebben universiteiten hun eigen procedures ontwikkeld voor het erkennen van beroeps- en werkervaring, het verlenen van toegang tot programma's voor bepaalde leeftijdsgroepen en het toekennen van studiepunten voor universitaire diploma's.

Spanje heeft wet- en regelgeving ingevoerd, zoals Organieke Wet 2/2006 op Onderwijs en Koninklijk Besluit 1224/2009, voor de erkenning, validatie en accreditatie van niet-formele en informele leerresultaten. Deze maatregelen zorgen ervoor dat personen die buiten het

formele onderwijs vaardigheden en kennis hebben opgedaan, hun competenties officieel kunnen laten erkennen en accrediteren.

De erkenning van informele competenties wordt geregeld via een samenwerkingsverband tussen verschillende instellingen op zowel nationaal als regionaal niveau. Het Spaanse Ministerie van Onderwijs en Beroepsopleiding speelt een sleutelrol bij het formuleren van het onderwijsbeleid en het Nationaal Agentschap voor Kwaliteitsbeoordeling en Accreditatie van Spanje (ANECA) evalueert de kwaliteit van het hoger onderwijs.

In Spanje bestaat een nationale procedure voor de accreditatie van beroepscompetenties die zijn verworven door niet-formeel of informeel leren. Deze procedure wordt uitgevoerd door zowel het Ministerie van Onderwijs als de onderwijsautoriteiten van elke autonome gemeenschap.

Het kwalificatiekader van Spanje (MECU) omvat acht kwalificatieniveaus met alle kwalificaties die individuen hebben verworven om hun theoretische of praktische kennis, vaardigheden en competenties te verbeteren.

Er worden ook inspanningen gedaan om niet-formeel leren op te nemen in het Spaanse kwalificatiekader, met samenwerking tussen belanghebbenden in het onderwijs, om deze geleidelijke integratie te bereiken.

7.2 Certificering

Als je certificaten wilt uitgeven voor je workshop, raden we je aan het sjabloon voor een certificaat van deelname in de bijlage te gebruiken. Het certificaat is bedoeld om de deelname aan de workshop te bevestigen. Vul hiervoor in:

- Naam van de deelnemer
- Naam van de workshop
- Naam van de trainer
- Naam van de organisatie
- Datum en locatie

Zorg ervoor dat de verwerking van deze persoonlijke gegevens aan uw kant in overeenstemming is met de gegevensbescherming en dat er een geldige toestemmingsverklaring van de deelnemers is.

Het TRIO-certificaatsjabloon valideert de leerinhoud niet. Daarom is het voor de waarde van het certificaat des te belangrijker dat je als workshopleider het onderwerp en de inhoud van de workshop zo nauwkeurig mogelijk specificeert. Geef hiervoor de volgende zaken aan:

Het onderwerp dat behandeld gaat worden. Als je de workshop voor een specifieke groep hebt georganiseerd, bijvoorbeeld een beroepsgroep, en praktijkvoorbeelden hebt gebruikt, noteer dit dan. Dit verhoogt de waarde. Bijvoorbeeld:

- Gezondheid
- Digitaal
- Gebruik van een specifieke app
- Omgaan met digitale apotheken

Hoe heb je het onderwerp aangepakt? Welke methoden en hulpmiddelen zijn er gebruikt? Bijvoorbeeld:

- Groepsdiscussie
- Rollenspellen
- Digitale methoden
- Groepswork

Je kunt ook aangeven of de workshop een inleidend evenement was over een specifiek onderwerp of dat het een diepgaande cursus was. Het TRIO-certificaat kan als apart document worden gedownload van de website. Suggesties voor een geschikte formulering vind je hier.

7.3 Europass

Tot slot willen we je graag laten kennismaken met een digitale service op Europees niveau. De waarde van een certificaat kan worden vergroot als er een overkoepelend kader voor de erkenning van competenties wordt toegepast. Één van de meest gebruikte en geaccepteerde hulpmiddelen hiervoor is de Europass. Gebruikers kunnen een gratis profiel aanmaken met Europass en al hun vaardigheden, kwalificaties en ervaringen vastleggen op één veilige online locatie. Gebruikers kunnen al hun werk, onderwijs- en opleidingservaringen, taalvaardigheden, digitale vaardigheden, informatie over projecten, vrijwilligerswerk en prestaties vastleggen. Daarom is het Europass Certificaatsupplement dat aan een certificaat kan worden toegevoegd een aanzienlijk voordeel voor de ontvanger. Deze digitale certificaten zijn één van de hulpmiddelen van Europass. De zogenoemde Europese digitale leercredentials (EDC's) zijn documenten die door een organisatie worden afgegeven aan studenten en kunnen diploma's, officiële verklaringen, rechten en een grote verscheidenheid aan andere soorten certificaten van leerprestaties bevatten. Ze zijn meertalig en ondertekend met een uniek elektronisch zegel. Hierdoor kunnen onderwijs- en opleidingsinstellingen eenvoudig referenties van elke grootte, vorm of afmeting verifiëren, valideren en erkennen. Ze worden aan een persoon gegeven om te certificeren dat hij of zij heeft geleerd in de breedste zin van het woord. Ze kunnen worden toegekend voor formeel onderwijs, trainingen, online cursussen, vrijwilligerswerk en meer. Aanbieders van onderwijs en opleidingen kunnen hun

administratieve lasten en de kosten voor het uitgeven van diploma's verlagen en tegelijkertijd de uitgifteprocedures versnellen door digitaal te gaan werken. Er zijn echter een aantal voorwaarden waaraan uitgevers van een EDC moeten voldoen. Om de referenties te kunnen uitgeven, moet een instelling voor volwasseneneducatie een gekwalificeerd elektronisch zegel verkrijgen. Een tool van de Europese Commissie zorgt ervoor dat alles goed wordt ingesteld. Vervolgens geeft een handleiding informatie over het voorbereiden van de gegevens. Schriftelijke informatie is hier ook te vinden. Met de Online Credential Builder kunnen gegevens volledig via een browser worden ingevoerd. Als alle gegevens van de credentials zijn ingevoerd, wordt het bestand geüpload. De gegevens worden vervolgens gecontroleerd en digitaal verzegeld. Ontvangers worden per e-mail op de hoogte gesteld en credentials worden naar hun online portemonnee gestuurd, indien beschikbaar.

De digitale Europass-certificaten maken gebruik van open standaarden en zijn volledig afgestemd op bekende EU-kaders en -instrumenten zoals het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren (EQF), een ander instrument van Europass.

Het Europees Kwalificatiekader is gebaseerd op resultaatgericht leren en omvat alle soorten en alle niveaus van kwalificaties om duidelijk te maken wat iemand weet, begrijpt en kan. Het niveau stijgt naargelang de mate van bekwaamheid. Niveau 1 is het laagste en 8 het hoogste. Door het EQF te koppelen aan nationale kwalificatiekaders, kunnen alle soorten en niveaus van kwalificaties in Europa in kaart worden gebracht.

8. Bronnen

1. Cedefop, “The great divide: Digitalisation and digital skill gaps in the EU workforce”, #ESJ survey Insights, No 9, 2016.
2. European Commission, Shaping Europe’s digital future, Digital skills, geraadpleegd op 20 juni 2022, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-skills>.
3. Liu C, Wang D, Liu C, et al. “What is the meaning of health literacy? A systematic review and qualitative synthesis.” *Fam Med Com Health* 2020; 8:e000351. doi:10.1136/ fmch-2020-000351.
4. Eurostat, Statistics explained, Glossary: Digital literacy, geraadpleegd op 20 juni 2022, [https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Digital literacy](https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Digital_literacy).
5. WHO Europe, Health literacy, geraadpleegd op 20 juni 2022, <https://www.who.int/europe/teams/behavioural-and-cultural-insights/health-literacy>.
6. Gartner Glossary, Data literacy, geraadpleegd op 20 juni 2022, <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/data-literacy>.

 trioproject.eu

Co-funded by
the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.